

‘Euthanasie veeleer inperken dan uitbreiden’

Tertio, 30 maart 2009

door mr. Fernand Keuleneer

Het was weer eens euthanasieweek in een groot deel van de Vlaamse media. Daarom is het weer nodig enkele puntjes op de i te zetten, vindt Fernand Keuleneer, advocaat en plaatsvervangend lid van de Federale controle- en evaluatiecommissie euthanasie.

1. Niemand heeft in België ‘recht op euthanasie’. De euthanasiewetgeving voerde geen ‘recht op euthanasie’ in, maar bepaalt alleen dat een arts die in welbepaalde gevallen en onder welbepaalde voorwaarden euthanasie uitvoert, geen misdrijf pleegt. Noch de arts, noch het verplegend personeel, noch de zorg-instelling zijn verplicht aan de toepassing van euthanasie mee te werken. De patiënt heeft dus geen aanspraak op levensbeëindiging, maar de arts heeft wel de vrijheid, in de omstandigheden bepaald door de wet, euthanaserend te handelen zonder strafbaarstelling.
2. Een ‘verminderde levenskwaliteit’ volstaat niet om voor euthanasie in aanmerking te komen. De wet vereist dat de patiënt zich in een medisch uitzichtloze toestand bevindt van aanhoudend en ondraaglijk fysiek of psychisch lijden dat niet kan worden gelenigd, en dat het gevolg is van een ernstige en ongeneeslijke, door ongeval of ziekte veroorzaakte aandoening. Euthanasie blijft dus gekoppeld aan de gezondheidstoestand.
3. Ouderdom is geen ziekte. Toch zijn sommigen van mening dat het volstaat oud te zijn en aan enkele ‘kwaaltjes’ te lijden (de gangbare uitdrukking in de voorbije praatprogramma’s), om aan de voorwaarden van de wet te beantwoorden. De cumulatie van die ouderdomsproblemen zou volstaan om te gewagen van een ernstige en ongeneeslijke, door ongeval of ziekte veroorzaakte aandoening. Dat was het veel gehoorde argument in de discussies over de wens van Amelie Van Esbeen. De dame is oud, bedlegerig, en zegt te willen sterven. Is het louter toeval dat haar geval wordt gemediatiseerd, en niet dat van een 35-jarige man die lijdt aan diabetes en een verminderde hoor- en gezichts capaciteit, die vindt dat hij ondraaglijk lijdt en wil sterven? Wat is het verschil? De ouderdom? Discriminatie op basis van leeftijd is in België verboden. Gaan we dus de mogelijkheid tot euthanasie uitbreiden tot de jongeman? We evolueren dan wel degelijk van niet-strafbaarstelling van euthanasie naar recht op euthanasie, en verder naar euthanasie als ‘dood op bestelling’. Bij de discussie over de wet in 2001-2002 deden de voorstanders van de wet hoogst verontwaardigd als hen die bedoeling in de schoenen werd geschoven.
4. Euthanasie moet volgens de wet door een arts worden uitgevoerd. Over de rol van de arts bij het toepassen van euthanasie, kan men nog van mening verschillen, maar nooit en op geen enkele wijze mag een arts bijstand verlenen aan zelfdoding als de voorwaarden tot euthanasie niet vervuld zijn. Een van de meest nefaste gevolgen van de steeds ruimere interpretatie van de euthanasievoorwaarden zijn de transformatie en aantasting van de opvatting over het doel en de rol van de geneeskunde. Een arts moet medische zorg toedienen, met de bedoeling om waar mogelijk zo goed mogelijk te genezen, in de best mogelijke omstandigheden voor de patiënt. Bijstand verlenen aan een zelfgekozen dood buiten de strikte gevallen van euthanasie behoort niet tot de opdracht van de geneeskunde, en is zelfs in strijd met de essentie daarvan (de eed van Hippocrates). Artsen daarvoor gebruiken is nooit in de geschiedenis voorgekomen, behalve dan in de donkerste dagen van enkele totalitaire politieke systemen. Het is tijd om paal en perk te stellen aan het omvormen van de rol van arts en verplegend personeel dat het gevolg is van het steeds reukelijker maken van de euthanasiecriteria. De effecten daarvan beginnen zich al te manifesteren. Daarom dienen de euthanasievoorwaarden strikt te worden geïnterpreteerd, moet de wet zodra mogelijk worden verstrengd – geen

euthanasie bij louter psychisch lijden –, en moet de Orde van Geneesheren haar rol spelen en haar verantwoordelijkheid opnemen.

5. Kan iemand worden verplicht tegen zijn zin te blijven leven? Natuurlijk niet, wie zou dat kunnen controleren of afdwingen? Zelfdoding is in België niet strafbaar, en over de vraag of hulp bij zelfdoding strafbaar is, zijn de juristen het oneens. De vrijheid van zelfdoding is dus een bestaand gegeven, en de legalisering daarvan is bijgevolg een 'non-issue'. De vrijheid, maar niet het recht. Een recht op zelfdoding invoeren, waarbij de betrokkene derden kan dwingen aan zijn zelfdoding mee te werken, is decadent en barbaars.

Maar, ook al kunnen we bij die handeling het grootste morele voorbehoud hebben, zo goed als niemand kan uiteindelijk worden belet zichzelf op een of andere wijze het leven te ontnemen. Laten we dus tot een afspraak komen. Wie absoluut uit het leven wil stappen en van die gedachte niet is af te brengen, organiseert zich en doet dat in de private sfeer, zonder er de samenleving als geheel mee lastig te vallen, zoals nu om de haverklap het geval is.

En voor wie absoluut zelfdoding wil, en daar zelf niet toe in staat is, kan die samenleving zelfs een vorm van georganiseerde vrijwillige bijstand tolereren. Een organisatie zoals het Zwitserse Dignitas die infrastructuur en middelen ter beschikking stelt, is ongetwijfeld macaber, maar een minder kwaad vergeleken met een steeds ruimere en vreemdere interpretatie van de voorwaarden tot euthanasie en de corrumpering van het medisch korps die daar het gevolg van is. Een minder kwaad dus, met dien verstande dat het autonome individu consequent autonoom voor zichzelf instaat en de belastingbetaler die capriolen niet bekostigt, dat de voorwaarden tot legale euthanasie verstrengd worden en dat het personeel van een dergelijke organisatie niet uit artsen bestaat, maar uit een bijzonder kader, zoals dat ook bestaat in landen waar de doodstraf wordt uitgevoerd. Laat artsen arts zijn, en laat de hulp bij zelfdoding over aan specialisten van de dood. Ieder zijn rol.

Overgenomen met toestemming van Tertio.